פח: השוכר את הפועלים פרק שביעי בבא מציעא

מאי לאו משיפקסו בשדה. לא מצי לשנויי מדרבנן הוי כדמוכח בסוף המניח [כדי יין] (ביצה דף לה.) דאפי' מדרבנן לא קנע בגמר מלאכה לחודה דבתר גמר מלאכה בעינן שבת וחצר ומקח לקנוע ואם תאמר אדפריך מייתי לר' יוחנן שבת וחצר מייתי על המשנה שמצריכה חצר אחר גמר מלאכה בסוף המניח כדי יין (שם) וי"ל דהוה מצי למימר וליטעמיך אי נמי דשמא קישואין ודלועין בני גורן מינהו כמו חטין ושעורים ולכך אין קשה על המשנה דמצריכה חצר דאיכא לאוקמה במידי דלאו בני גורן ולא פריך אלא על ר' יוחנן ור' יוחנן דאפילו בחטין ושעורים מצריכי חצר ולבסוף כי משני אי בעית אימא דרבי יוחנן לא מיירי אלא בזיתים וענבים משני נמי פירכא דהכא: **לא** משיפקסו בבית. אין נפרס משיפקסו בשדה ואחר כך הכניסן לבית דהא ליתנא לא משמע הכי ועוד דפריך עד שיפקסו מיבעי ליה פירוש דהוה משמע דאפילו הכניסם בבית אינו חייב במעשר עד שיפקסו אלמא ה"פ משיפקסו בתוך הבית ואימה כיון דהכניסם לבית קודם גמר תקנה אמאי חייבים מ"ש ממכנים תבואה במוץ שלא דאמר ר' אושעיא (פסחים דף ט.) דפטור מן המעשר ואין לומר דהא דקאמר רבי אושעיא כדי שהא בהמתו אוכלת ופטורה מן המעשר היינו קודם מירוח דא"כ אין זו הערמה ועוד כפ"ק דפסחים (דף ט. ושם) פרוץ ואין ספק מוליא מידי ודאי (והתנן) [והתניא] חבר שמת והניח מגורה מלאה פירות אפילו הם בני יומן הרי הם בחזקת מתוקנין [1](דחזקה על חבר) כו' והא התם דודאי טבל ספק עשיריהו ספק לא עשיריהו וקאמר ספק ומוליא מידי ודאי ומשני התם ספק וספק הוא דאימור עביד כדר' אושעיא ואם היה צריך לעשריהו אחר מירוח מאי קאמר דאפילו עביד כר' אושעיא השתא שהם ממורחים חייב במעשר ואמאי הוו בחזקת מתוקנין ויש לומר דודאי חטין ושעורין שדרכן למרחן בשדה ולהכניס לבית ממורחים אין מחויבים במעשר אא"כ דאו פי הבית ממורחים אבל קישואין ודלועין רגילות להכניסן בבית עם הפירות: **עד** שיפקסו מיבעי ליה. וכן דייק בסוף פרק אלבע מיתות (סנהדרין דף סו:) עד שתהא נערה (ה) מיבעי ליה ואם תאמר שהיו ר' ישמעאל בע"ז (דף יז. ושם ד"ה ר"ע) דאמר ר' עקיבא משיקפה עד שיקפה מבעי ליה לאפוקי מתנא קמא דאומר משירד לבור ויש לומר דהתם ליכא למיטעי כי הכא אי נמי התם נקט משיקפה לאפוקי ממ"ד דתניא בתר הכי משישלה ומשישלה אתא לאפוקי תוספס בן ארבעים יום א"נ איידי דתנא משירד לבור לכך נקט בכולהו כן:

כי קאמר רבי יוחנן בזיתים וענבים דאלו בני גורן נינהו. ואע"ג דתירוש ויצהר כתיב (דברים יד) והיינו לאחר שדרכן לעשותם יין ושמן ר' יוחנן מיירי בשאין דעתו לדרכן אלא לאוכלן כך דחייב לעשר מן התורה בראיית פני הבית אע"ג דבפסוק לא מצינו אלא תירוש ויצהר אבל דגן אין רגילות לאוכלו בשבלים ולכך לא מחייב לעשר אלא עד שתמרח:

ומה שור שאינו אוכל במחובר. במסקנא דרים דשור אוכל במחובר והשתא אכתי לא מסיק אדעתיה ובלאו הכי לא קאי אלא ק"ו ומאם תאמר אמאי עביד ק"ו שאינו אמת לפי המסקנא הוה ליה למיעבד ק"ו ומה שור שאי אתה מצווה להחיותו אוכל כו' ויש לומר דניחא ליה לעשות קל וחומר מאכילה בשעת מלאכה שבא לגמוד:

גידולי

[1] עשר תעשר ואכלת [2] ולא מוכר תבואת זרעך [3] ולא לוקח אלא מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא אלא כנפשך למאי אתא לבדתניא [4] [6] כנפשך מה נפשך אם חסמת פטור [5] אף פועל אם חסמת פטור מתיב מר זוטרא [7] איזהו [8] גורנן למעשרות בקישואים ובדלועים משיפקסו ואמר רבי אסי משינטל פיקס שלהן מאי לאו משיפקסו אפי' בשדה לא [9] משיפקסו בבית אי הכי משיפקסו עד שיפקסו מיבעי ליה אי תנא עד שיפקסו ה"א עד דגמר לפיקוסייהו קמ"ל משיפקסו מכי אתחולי פיקוסייהו מתיב מר זוטרא בריה דרב נחמן גורנו למעשר לחייב עליו משום טבל משתגמר מלאכתן ואיזהו גמר מלאכתן מלאכת הכנסתן מאי לאו הכנסתן אפילו בשדה לא הכנסתן לבית זה הוא גמר מלאכתן ואיבעית אימא כי קאמר רבי יוסי בזיתים וענבים דלאו בני גורן נינהו אבל חטין ושעורין גורן בהדיא כתיב ביה אשכחן אדם במחובר ושור בתלוש אדם בתלוש מנלן קל וחומר משור [10] ומה שור שאינו אוכל במחובר אוכל בתלוש אדם שאוכל במחובר אינו דין שאוכל בתלוש מה לשור שכן אתה מצווה על חסימתו תאמר באדם שאי אתה מצווה על חסימתו ויהא אדם מצווה על חסימתו מקל וחומר משור ומה שור שאי אתה מצווה להחיותו אתה מצווה על חסימתו אדם שאתה מצווה להחיותו אינו דין שאתה מצווה על חסימתו אמר קרא [2] כנפשך כנפשו של פועל מה נפשו אם חסמתו פטור אף פועל אם חסמתו פטור ואלא אדם בתלוש מנלן אמר קרא [3] קמה קמה ב' פעמים אם אינו ענין לאדם במחובר תנהו ענין לאדם בתלוש ר' אמי אמר אדם בתלוש לא צריך קרא כתיב [2] כי תבא בכרם רעך מי לא עסקינן [11] ששכרו לכתף ואמר רחמנא ליכול שור במחובר מנ"ל קל וחומר מאדם ומה אדם שאינו אוכל בתלוש אוכל במחובר שור שאוכל בתלוש אינו דין [12] שאוכל במחובר מה לאדם שכן אתה מצווה להחיותו תאמר בשור שאי אתה מצווה להחיותו ויהא שור מצווה להחיותו מקל וחומר ומה אדם שאי אתה מצווה על חסימתו אתה מצווה להחיותו שור שאתה מצווה על חסימתו אינו דין שאתה מצווה להחיותו אמר קרא [4] וחי אחיך עמך אחיך ולא שור ואלא שור במחובר מנלן אמר קרא רעך רעך ב' פעמים אם אינו ענין לאדם במחובר תנהו ענין לשור במחובר רבינא אמר לא אדם בתלוש ולא שור במחובר צריכי קראי דכתי' [5] לא תחסום שור בדישו

מכדי

עשר תעשר ואכלת. תרי קראי דסמיכי להדדי: **אלא כנפשך למאי אתא.** הואיל וגבי לוקח נמי פטור פועל ל"ל קרא: **אם חסמת.** קצלת דמים אלא לאכול או בחזקה: **פטור.** מלאו דלא תחסום (ד) ולא תילף מינה לחיובא מקל וחומר כדלקמן: **איזהו גורנן של פירות למעשרות.** שיהא קרוי גורן וגמר מלאכה לאסור בהן אכילת ערלאי: **משיפקסו.** (ה) (מפרש במסכת ביצה) משיטול פיקס שלהן והוא פרח הגדל בראשו ודבוק בו ולאחר זמן הוא נופל בתלוש: **עד שיפקסו מיבעי ליה.** הואיל ולאשמועינן אתא דאף בית מיני קובע עד שיפקסו הכי מיבעי ליה למיתני והשתא דתניא משיפקסו לאשמועינן אתא דמשיפקסו נתחייבו בכל מקום שהן: ה"ג **גורנו למעשר להתחייב עליו משום טבל משתגמר מלאכתו ואיזו גמר מלאכתו מלאכת הכנסתן: מאי לאו הכנסתן.** ומאי הכנסתן לבירתו ומשיפתו לבריו [6] לשון כינוס: **לא הכנסתו לבית.** ולשון כינוס הוא: **כי קאמר ר' יוסי.** דבית קובע: **בענבים וזיתים.** דעומדין לאכילה ואף הן בכלל תבואה ומעשר שלהן מן התורה וכיון דלאו בני גורן מינהו כינסתן לבית קובעתן שאין להם קביעות אחר: **אבל חטין וכו'.** והדאמר בעלמא (פסחים דף ט.) גבי חבר שמת והניח מגורה מלאה פירות מעיקרא אימור דלא טבול בדבי אושעיא דאמר אדם מעבירים על תבואתו וכו' לית ליה האי תירוצא אלא אפי' בחטין ושעורין נמי אמרה רבי יוסי: **שור בתלוש.** לא תחסום שור בדישו [7]: **שאינו אוכל במחובר.** כלומר דלא אשכחן ליה בהדיא: **שאפה מצווה להחיותו.** ומי אמיך עמך: **קמה קמה.** כי תבא בקמת רעך על קמת רעך: **לכתף.** לשאת הענבים ומבריו בוצרין דהוה מלאכתו בתלוש: **אדם שאינו אוכל בתלוש.** כלומר דלא אשכחן קרא בהדיא: **אם אינו ענין לאדם במחובר.** דממה מייתיה נפקא: מכדי

מסורת הש"ס

(ה) [לקמן נב.], (ב) ביצה יג: מעשרות פ"ח [מ"ה], (ג) [עי' תוס' זבחים נח: ד"ה כל תולה ותוס' חולין נב: ד"ה ותבא], (ד) [דברים כה], (ה) [נמס' ביצה לא מלאתי מפורש רק בסוגיין דהכא מבואר מפי ר' אמי קדן], (ו) [ל"ל נשון יכ"ה בדפוסי עי' רש"ש], (ז) [דברים כה], (ח) כ"ז גרלה מיוחר, (ט) [ועי' תוס' קדושין טו: סד"ה אמר קרא].

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה עד וכו' עד שתהא נערה אינו חייב אלא על נערה מיבעי ליה:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה ומה וכו' ק"ו שאינו אמת. עיין קדושין דף טו ע"ב תוס' ד"ה אי"ק יגאלנה ושיין גרש"י ברכות דף כא ע"א ד"ה שאינו טעון:

מוסף רש"י

איזהו גורנן למעשרות. לעולם מינה איידי פירות וקאמר אימתי גמר מלאכתן ליקבע למעשר (ביצה יג:). משיפקסו. משיטול פיקס שלהן והוא כמין פרח בראשו כמו שים בתפוחים ונטל מאליו כשמתיבש (שם).

עין משפט נר מצוה

כה א מיי' פ"ב מהל' מעשר הלכה ו [טור י"ד סי' שלא סעי' עט]:
כו ב מיי' שם הלכה ב [טוש"ע י"ד סי' שלא סעי' עא]:
כז ג מיי' פי"ב מהל' שמיטה הל' ב סמג עשין לא טוש"ע ח"מ סי' שלו סעיף ה:
כח ד ה מיי' פ"ג מהל' מעשר הל' ח [ש"ע י"ד סי' שלא סעי' ט]:
כט ו ז ט"ש ח"מ סי' שלו סעיף ה:
ל ז מיי' פי"ג מהל' שכירות הלכה ו סמג לאוין קפד [טוש"ע ח"מ סי' שלח סעיף ה]:

תורה אור השלם

1 עשר תעשר את כל תבואת זרעך היצא השדה שנה שנה: ואכלת לפני יי אלהיך במקום אשר יבחר לשכן שמו שם מעשר דגנך תירשך ויצהרך ובכרת בקרך וצאנך למען תלמד ליראה את יי אלהיך כל הימים: דברים יד כב כג

2 כי תבא בכרם רעך ואכלת ענבים כנפשך שבעך ואל כליך לא תתן: דברים כג כה

3 כי תבא בקמת רעך וקטפת מלילת בידך ומרמש לא תניף על קמת רעך: דברים כג כו

4 אל תקוץ מאתו נשך ותרבית ויראת מאלהיך וחי אחיך עמך:

5 לא תחסם שור בדישו: דברים כה ד

ויקרא כה לו

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com